

УДК 657

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ

Студ. А.І.Чистоголова, ЗОА-Мг16(л)

Науковий керівник доц. М.М. Матюха

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою наукового дослідження є розгляд проблем кредитних операцій банків і надання конкретних пропозицій щодо вдосконалення організації обліку кредитних операцій на основі систематизації теоретичних матеріалів. На основі узагальнення літературних джерел, нормативних документів і практики облікової діяльності визначити особливості, завдання та напрями розвитку обліку кредитних операцій, розробити рекомендації щодо вдосконалення його організації та методики.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні завдання: визначення загальних принципів бухгалтерського обліку кредитних операцій; дослідження методики відображення кредитних операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є кредитні операції банків України. У розробку теоретичних основ, які описують проблеми обліку кредитних операцій банків, внесли вагомий внесок такі зарубіжні наукові діячі: Ж. Вігуру, В.К. Немчінов, І.А. Єфремов, П. Касон, Дж. Маккензі, Д. Малет, К.Г. Парфьонов, Р. Далє, М. Піраєр, А. Прост, З.Г. Шірінська, Дж. Хітчінс, В. Беті, М. Хог, Ю.С. Масленченков та ін.; та українські науковці: Р.І. Тиркало, А.М. Герасимович, О.Д. Заруба, Л.М. Кіндрацька, Т. Раєвська, О.І. Кіреєв, В.Н. Кочетков, А.М. Галас, М.І. Савлук, П.М. Сенищ, В.В.Сопко та ін. Проте, незважаючи на те, що стільки авторів висвітлили цю тему, вдосконалення обліку кредитних операцій банку на сьогоднішній день залишається актуальною темою, щоб її і надалі поглиблено досліджувати.

Методи та засоби дослідження. Автори наукових публікацій з питань організації обліку кредитних операцій в банках зосереджують увагу на розгляді методики, викладеної на підставі нормативних актів. Зміст наукових праць свідчить про те, що питанням обліку кредитних операцій в діяльності банків та його вдосконаленню приділяють достатню увагу. Тому такий стан досліджень у вирішенні проблем організації та методики обліку кредитних операцій у банках зацікавив і зумовив напрям дослідження.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Наукова новизна пов'язана з тим, що досконала організація кредитних операцій банку на сьогоднішній день — це одне з найважливіших і найактуальніших завдань «банківського життя» в цілому. Проаналізувавши ситуацію, що склалася у банківській сфері, можемо зауважити, що більшість банків зазнає фінансового краху в зв'язку з надзвичайно ризиковою кредитною політикою. У зв'язку з цим вирішення проблеми вдосконалення обліку кредитних операцій банку як інформаційної бази прийняття управлінських рішень набуває актуального значення.

Результати дослідження. Кредитні операції є найприбутковішими в банківському бізнесі. Стабільна та ефективна робота банківської системи насамперед залежить від постійного контролю з боку держави, саме її політика повинна створювати сприятливий клімат для її функціонування. Кредитні відносини між банком і позичальником будуються на принципі партнерства. Тобто всі питання, пов'язані з процесом кредитування, сторони вирішують на договірній засаді, підписуючи кредитний договір. Комерційні банки, керуються інтересами банку, своїх акціонерів, клієнтів, а також опираються на загальнодержавні інтереси банку.

У загальному плані під кредитною операцією розуміють вид активних банківських операцій, які пов'язані із розміщенням залучених коштів шляхом надання цих самих коштів в тимчасове користування, а також банки надають гарантії, поручительства, акредитиви, акцепти, розміщення депозитів, проведення фінансового лізингу, видача кредитів у формі врахування векселів, будь-яке продовження строку погашення кредиту, яке банк надає в обмін на зобов'язання боржника повернути заборговану суму, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів [1].

Організація обліку кредитних операцій ґрунтується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах, а саме: безперервності діяльності банку, обережності, стабільності правил обліку, дати операції, поділу звітних періодів, оцінки активів та пасивів, окремого відображення активів та пасивів. За строками користування з визначення ризиків при формуванні резервів кредит поділяється на строковий (короткостроковий, довгостроковий), прострочений, відстрочений (пролонгований) та сумнівний до повернення. Бухгалтерські проведення за кредитною операцією відносяться до: обліку процентних та комісійних доходів; обліку номіналу кредиту та зміни основної суми боргу. Облік номіналу кредиту залежить від методу виплати відсотків: а) за період; б) на період.

Кредитний портфель банку потрібно розглядати у двох значеннях – широкому та вузькому. У широкому – як цілковитий інструмент управління (активами і пасивами) банку; у вузькому – як набір кредитних інструментів для досягнення основних цілей. Основними завданнями створення кредитного портфеля є: високий темп очікуваного доходу в майбутній довгостроковій перспективі; високий рівень доходу в поточному періоді; дотримання необхідної ліквідності кредитного портфеля; зменшення рівня ризиків кредитного портфеля; забезпечення максимального ефекту податкових пільг. Уміле керування активами власного кредитного портфеля за допомогою використання теорій комерційного кредиту, переміщення активів, очікуваного доходу дозволяє банкам отримати ліквідний кредитний портфель. Ліквідний кредитний портфель для державних банків на сьогоднішній день при значному його зростанні є вкрай необхідним.

Висновки. Враховуючи сьогоднішню ситуацію щодо стану ліквідності значної кількості банків в Україні, суспільство для відновлення довіри до банківських установ буде вимагати набагато більшого обсягу інформації про їх діяльність. Цього можна досягти завдяки розробленим рекомендаціям по вдосконаленню методики обліку кредитних операцій банків, а саме: потрібно впровадити методику обліку відстроченої заборгованості за кредитними операціями, зазначивши в Плані рахунків банків України рахунки для обліку відстроченої заборгованості в залежності від терміну її виникнення. Наприклад, від 1-го до 3-х місяців та від 3-х місяців до 1-го року; збільшити облік кредитних операцій за термінами надання, отримання шляхом передбачення в Плані рахунків банків України рахунків для обліку короткострокової (до 1 року), середньострокової (від 1 до 3 років) та довгострокової заборгованості (більше 3 років). Не заважатиме і більш розширений бухгалтерський облік кредитної заборгованості за термінами надання.

Ключові слова: кредит, кредитні операції, банки, облік, банківська система.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України. Постанова НБУ від 27.12.2007 № 48 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0048-08>.